

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-334-7-13>

**THE PECULIARITIES OF PRELIMINARY HEARING
IN BANKRUPTCY (INSOLVENCY) PROCEDURE IN UKRAINE**

**ОСОБЛИВОСТІ ПОПЕРЕДНЬОГО ЗАСІДАННЯ СУДУ
В ПРОЦЕДУРІ БАНКРУТСТВА
(НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ) В УКРАЇНІ**

Poliakov R. B. Поляков Р. Б.

*PhD in law, Doctoral Student
Zaporizhzhya National University
Zaporizhzhya, Ukraine*

*доктор філософії в галузі права,
докторант
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Попереднє засідання в процедурі банкрутства є одним з необхідних етапів на шляху вирішення проблеми неплатоспроможності у боржника. На цьому етапі в основному формується пасив боржника. Сама процедура проведення попереднього засідання виписана законодавцем не зовсім повно, що звісно викликає складнощі не лише у правозастосовних органів, а й в учасників справи про банкрутство.

Назву попереднє судове засідання отримало від Закону України «Про банкрутство» в редакції 1992 року [1]. Правда тоді задачі, які вирішувалися в попередньому засіданні полягали у вирішенні питання про публікацію в офіційному друкованому органі оголошення про порушення справи про банкрутство та призначення розпорядника майна. В Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» в редакції 1999 року [2] (далі – Закон про банкрутство в редакції 1999 року) функції попереднього засідання були змінені. На ньому стали розглядати грошові вимоги кредиторів та затверджувати реєстр цих вимог. Іншими словами, функції попереднього засідання звелися до встановлення пасиву боржника.

В подальшому сам пасив став носити чіткий характер, так як вимоги кредиторів, які запізнилися, на попередньому засіданні визнавалися судом погашеними (ч. 2 статті 14 Закону про банкрутство в редакції від 07.03.2002).

Судова практика поступово стала напрацьовувати процедуру розгляду вимог кредиторів. Кредитори, які подавали до суду свої вимоги ставали учасниками процесу та могли знайомитися з матеріалами всієї справи. Вони звісно могли також заявляти свої заперечення відносно визнання вимог інших кредиторів.

Такі права кредиторів, які заявили свої вимоги до суду, були в подальшому закріплені в Законі про банкрутство в редакції від 22.12.2011. Змінилася доля лише кредиторів, які запізнилися. Вони тепер позбавлялися права голосу на представницьких органах кредиторів, а їх вимоги підлягали розгляду судом протягом всієї процедури банкрутства.

Кодекс з процедур банкрутства (далі – КзПБ) від 21.10.2019 [3] залишив без істотних змін порядок розгляду грошових вимог кредиторів [4, с. 60–64].

Порядок проведення попереднього засідання в процедурі банкрутства має деякі подібності та відмінності з засіданням суду в позовному провадженні. Подібність полягає в застосуванні загальних принципів господарського процесу, таких як змагальність, диспозитивність та пропорційність. Підсумковим документом є судове рішення.

В принципі на цьому подібність і закінчується.

Відмінність обумовлена особливістю процедури банкрутства.

По-перше, тут не вирішується спір по суті, а надається оцінка наявності або відсутності у кредитора грошових вимог до боржника та їх відповідність даним балансу останнього.

По-друге, тут беруть участь зовсім інші процесуальні фігури. Це боржник, кредитори, арбітражний керуючий та ін. Все обумовлено задачами, які вирішує процедура банкрутства.

По-третє, не підлягає застосуванню ряд процесуального інструментарію позовного провадження (збільшення позовних вимог, зустрічний позов, залучення співвідповідача або третьої особи тощо).

По-четверте, диференційований процес доказування, який залежить від визнання або заперечування вимог боржником, розпорядником майна або іншими кредиторами.

По-п'яте, підсумком розгляду вимог кредиторів є їх визнання або відхилення судом з постановленням ухвали, а не рішення суду.

З наведених ознак можна вивести поняття попереднього засідання, яке слід закріпити в абзаці першому частини 1 статті 47 КзПБ, зокрема «Попереднє засідання у процедурі банкрутства – це судове засідання, в якому суд з обмеженим процесуальним інструментарієм і в короткий проміжок часу здійснює правосуддя шляхом перевірки заявленої вимоги кредитора на її відповідність даним бухгалтерського обліку боржника і дає оцінку, як правило, письмовим доказам на предмет наявності або відсутності у кредитора грошової вимоги до боржника і, відповідно, заборгованості за цим боргом у боржника з наступним постановленням ухвали суду» [5, с. 47].

Є певні подібності та відмінності процедури попереднього засідання й з наказним провадженням. І в тому, і в іншому випадку має місце один

і той самий предмет – боргове грошове зобов'язання, за яким не вирішується спір по суті. Відмінність полягає в тому, що в попередньому засіданні має місце змагальність сторін, а в наказному провадженні взагалі відсутній спір як такий.

Нажаль, судова практика не враховує природу попереднього судового засідання та проводить паралель з позовним провадженням, що звісно призводить до судової тяганини.

Суд в процедурі попереднього судового засідання з обмеженим процесуальним інструментарієм позбавлений можливості визнавати угоди недійсними або визнавати право власності, поновлювати строки позовної давності тощо.

Навіть спростувати преюдиційний факт, встановлений в позовному провадженні, в попередньому засіданні при обмеженому інструментарії є в кращому випадку проблематичним. І тому, застосування в попередньому судовому засіданні так званого підвищеного стандарту доказування не є можливим.

У зв'язку з чим пропонується спірні вимоги кредиторів за рішенням суду передавати за попереднього засідання у відокремлене позовне провадження, для чого слід внести відповідні зміни до частини 2 статті 47 КзПБ.

Законодавець розповсюджує на процедуру неплатоспроможності фізичних осіб ряд положень КзПБ, які відносяться до юридичних осіб. Це стосується порядку розгляду грошових вимог кредиторів (частина 1 статті 122 КзПБ).

Такий підхід не можна назвати вірним. Справа в тому, що фізичні особи, за виключенням підприємців, не ведуть бухгалтерський облік і тому суду немає з чим звіряти вимоги кредиторів. Це призводить до різного роду зловживань. Нерідкі випадки утворення боржниками штучної заборгованості з «дружніми» кредиторами, за допомогою якої через плани реструктуризації списуються борги банків.

Допомогу у вирішенні цієї проблеми надав би позовний процес з використанням повноцінного інструментарію. Для чого пропонується внести відповідні зміни до частини 1 статті 122 КзПБ [5, с. 52].

Література:

1. Закон України «Про банкрутство» від 14 травня 1992 року № 2343-ХІІ. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/ed19920514#Text>

2. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» у редакції Закону від 30 червня 1999 року № 784-XIV. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/ed19990630#Text>

3. Кодекс України з процедур банкрутства. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>

4. Поляков Р.Б. Історія регламентації попереднього засідання у справі про банкрутство (неплатоспроможність). *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 1. С. 60-64.

5. Поляков Р.Б. Попереднє засідання у справі про банкрутство (неплатоспроможність). *Держава та регіони*. 2023. № 2. С.44-54.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-334-7-14>

SOME ASPECTS OF RELATION BETWEEN THE PRINCIPLE OF RULE OF LAW AND DISCRETIONARY POWER OF ECONOMIC COURT

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ТА ДИСКРЕЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ

Uzhakin I. A. Ужакін Ю. А.

*Postgraduate Student of Academician F. H.
Burchak Scientific Research Institute of
Private Law and Entrepreneurship of
National Academy of Law Sciences of
Ukraine
Kyiv, Ukraine*

*аспірант
Науково-дослідний інститут приватного
права і підприємництва імені академіка
Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук
України
м. Київ, Україна*

Стабільність умов господарювання, в тому числі стабільність правового регулювання, є важливою складовою, що забезпечує можливість раціонального планування господарської діяльності. Стабільність правового регулювання в кінцевому рахунку забезпечує можливість розумно передбачати наслідки тих чи інших дій суб'єкта господарювання та його партнерів.

Вимога щодо стабільності правового положення осіб тісно пов'язана із принципом верховенства права та впливає із нього.

Значущість принципу верховенства права у правовій системі України важко переоцінити. Відповідно ст. 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Розвиваючи ці конституційні положення ч. 1 ст. 11 ГПК України передбачає: «Суд при розгляді справи керується принципом верховенства права».